

S.P.Q.R.

ROMSELSKABET

- Medlemsgave 2025
- Besøg og foredrag i den italienske ambassadørbolig
- Koncert med Musica Ficta
- Artikel: Frederiksstaden
- Sæt kryds i kalenderen

Kære Medlemmer

Året går på held og dermed også aktiviteterne i Romselskabet. Vi har dog stadig to arrangementer, inden vi skriver 2025. Først og fremmest inviteres vi den 26. november indenfor til en foredragsaften i den italienske ambassadørbolig. Dernæst afholdes den årlige koncert med Musica Ficta i Grundtvigs kirke.

Men derudover er vi selvfølgelig i fuld gang med planlægningen for året, der kommer og to datoer ligger allerede fast. Nemlig den 8. januar, hvor vi holder den traditionsrige nytårskur på Det Italienske Kulturinstitut samt den 22. marts, hvor den årlige generalforsamling og temadag afholdes på Arkitektskolen på Holmen.

Med venlig hilsen

Bestyrelsen

Medlemsgave i 2025

Inden længe står julen for døren, og det er dermed tid til at tænke på egen ønskeseddel. Det er dog ingen grund til at skrive den historiske roman *Berninis øje* af Iselin C. Hermann på ønskesedlen. Bestyrelsen har nemlig besluttet, at denne bog skal være medlemsgaven i 2025, og den er allerede indkøbt og ligger parat til uddeling til medlemmerne i det nye år. Der er således spændende læsning at se frem til.

De to fotos herover er fra Romselskabet S.P.Q.R.s arrangement tilbage i maj måned på Det Italienske Kulturinstitut, hvor forfatterne Iselin C. Hermann og Peter Løhr talte om deres

respektive historiske romaner omhandlende billedhuggeren Gian Lorenzo Bernini og maleren Johan Th. Lundbye.

Besøg og foredrag i den italienske ambassadørbolig

Tirsdag den 26. november kl. 16.30

Den Italienske Ambassades Residens er et 1700-tals palæ beliggende i hjertet af København i det fornemme kvarter Frederiksstaden, ved siden af Amalienborg Slot.

Palæets historie går tilbage til 1750, hvor Kong Frederik V forærede sin Kammerherre Christian Bærentz en grund ved hjørnet af Amaliegade og Fredericiagade, hvor sidstnævnte lod sin bolig opføre efter tegninger af Nicolai Eigtved. Bærentz' palæ udgør den oprindelige kerne i det nuværende palæ.

Efterfølgende undergik ejendommen diverse ombygninger, hvor man med respekt for den oprindelige arkitektur udvidede den mod Amaliegade og i Fredericiagade. I perioden mellem 1907 og 1920 fik ejendommen sin nuværende form.

Igennem tiden har ejendommen skiftet ejer adskillige gange, ligesom den også er blevet benyttet til mange forskellige formål, herunder som residens for adelige og aristokrater og som litteratursalon.

En række kendte danskere har boet i ejendommen gennem tiden. Blandt disse er forfatterinden **Thomasine Gyllembourg** (1773-1856), den første kvindelige danske prosaforfatter, der i 1806 flyttede ind i hjørneejendommen sammen med sin anden ægtemand, Carl Frederik Gyllembourg, samt hendes søn, den berømte dramatiker og direktør for Det Kongelige Teater **Johan Ludvig Heiberg**, som boede her indtil 1813.

Litteraturprofessor Knud Lyne Rahbek var en ven af familien. Som barn voksede han op i samme hus, der dengang var ejet af hans far. Herefter boede koncertmester J. E. Hartmann her fra 1790-93, og nogle år efter Gyllembourgs flytter ud bor senere violinisten Claus Schall i huset.

Erhvervsmanden **Alfred Walter Grut**, købte ejendommen i 1902 og foretog en række omfattende ombygninger for at gøre etageejendommen til én stor herskabsbolig. I 1908 blev hele ejendommen overtaget af bankmanden **Emil Glückstadt**, der var søn af direktøren for Landmandsbanken, landets største bank, og som ved farens død i 1910 overtog direktørposten.

Nu i 100 året for bygningens historie som italiensk residens har Romselskabet SPQR fået mulighed for et besøg indenfor, hvor Kulturformidler **Maja Lykketoft** vil fortælle om nogle af husets betydningsfulde beboere og især betone historien om Thomasine Gyllembourgs saloner og salonlivet i den danske guldalder.

Efterfølgende vil der være et glas vin, mens deltagerne kan bevæge sig rundt i stuerne på første etage.

Efter besøget på i ambassadørboligen går vi ned hos italienske Ristorante Leo i Sølvgade 2 og spiser et let måltid.

Tid: Tirsdag den 26. november kl 16.30

Sted: Den Italienske Ambassades Residens. Fredericiagade 2, 1310 København K

Pris: 390,- kr for medlemmer af Romselskabet SPQR. For ikke-medlemmer er prisen 545,- kr. Prisen dækker for besøg og foredrag i den Italienske Ambassadørs Residens samt et let måltid hos Ristorante Leo, Sølvgade 2.

Tilmelding sker udelukkende via dette link: <https://romselskabet-spqr.safeticket.dk/italienskeresidens>

Julekoncert med Musica Ficta

Italiensk renaissancemusik og danske julesange i Grundtvigs kirke

Musica Ficta har gjort det til en tradition i december, at deres julekoncerter både består af julemusik fra renaissance og en perlerække af velkendte danske julesange.

Renaissance byder på en række ukendte værker til juletiden, som Musica Ficta nyder at præsentere publikum for. I år har ensemblet blandt andet et par af Orlandus Lassus fantastiske julemotetter med. Orlandus Lassus var en flamsk komponist med en kæmpe

produktion af musik, hvoraf kun lidt er kendt i dag. Han boede i en årrække i Rom, hvor hans musik nød stor popularitet. På programmet er ydermere musik af italienske komponister.

De danske julesange flankerer renaissancens julemusik og bringer os smukt og fredfyldt ind i den altid stemningsfulde, men travle december. Ved koncerten introduceres musikken og historierne bag dens tilblivelse.

Tid: onsdag den 4. december 2024, kl. 19.30 – 20.45

Sted: Grundtvigs Kirke, På Bjerget 14B, 2400 København K

Pris: Koncertbilletterne koster 125,- kr for medlemmer af Romselskabet S.P.Q.R. For ikke-medlemmer er prisen 150,- kr.

Billetter: Billetter sælges via dette link: <https://romselskabet-spqr.safeticket.dk/musicaficta>

Den Italienske Residens i Frederiksstaden

Artikel i tilknytningen til besøg i den italienske ambassadørbolig Af Susanne Trudsø

Det københavnske bykvarter Frederiksstaden, hvor Den Italienske Stat i dag har sin officielle ambassadørresidens, har sin egen ganske særlige, både kunstneriske og kulturelle historie. Kvarteret opstod i midten af 1700-tallet som resultatet af en samlet og storslået arkitektonisk plan, der samtidig blev en politisk manifestation til forherligelse af rigets den gang herskende styreform, enevælden.

I 1749 fejrede man den Oldenborgske kongeslægts 300 år på Danmarks trone, og i september 1749 offentliggjorde man på plakater kongens gavebrev. Kongens gave til byen betød, at enhver borger kunne henvende sig til myndighederne og få tildelt en gratis byggegrund, hvortil kom skattelettelse og fritagelse for told ved importerede byggematerialer. Til gengæld forpligtede man sig til at have opført et forhus i gadelinjen inden fem år fra skødets udstedelse. Var det ikke sket, faldt grunden atter tilbage til byen, og en ny liebhaver kunne melde sig.

Landets førende og mest moderne arkitekt, Nicolai Eigtved (1701-1754) havde som ung opholdt sig i Berlin, Warszawa, Dresden, Wien og München, hvor han uddannede sig til arkitekt samt hele to års ophold i Rom, hvor han bl.a. studerede projekter af tidens store italienske arkitekt, Filippo Juvarra. Hjemme igen i Danmark i 1735 blev han udnævnt til hofbygmester og gjorde en strålende karriere. Eigtved var som en af Europas betydelige

rokokoarkitekter det oplagte valg til at udforme Frederiksstadens overordnede arkitektoniske greb.

For at opnå både materialemæssig kvalitet og et arkitektonisk helhedspræg indførte Eigtved en række forskrifter, der bl.a. medførte grundmurede facader, flugtende kordon- og hovedgesimser samt ens store og flugtende vinduer. Han tegnede også en opstalt på en række borgerhusfacader og for at opnå det ønskede arkitektoniske udtryk skulle han godkende samtlige facadeprojekter. Men desværre døde Eigtved i 1754, hvorefter arkitekten Laurids de Thurah (1706-1759) overtog styringen af det ambitiøse projekt.

De to borgerhuse, som i dag danner den italienske ambassadørresidens, repræsenterer netop Frederiksstadens to store arkitekter. Thurah gav således tegning til hjørnehuset Fredericiagade 2 og Eigtved til nabohuset Amaliegade 21.

Kammertjener Christian Bærentz fik i sommeren 1750 skøde på en grund (Fredericiagade 2) og fik i løbet af få måneder opført baghuset i to etager og i bindingsværk. Hertil var der ikke diktater fra myndighederne, da disse kun gjaldt forhuset og dets facade. Men det kom til at knibe med økonomien til forhuset.

Ligeledes i sommeren 1750 havde kleinsmedjen Morten Nielsen Farum fået anvist nabogrunden *syd* for Bærentz' grund. Imidlertid grænsede denne grund direkte op til Leventzaus Palæ, et af de fire Amalienborg-palæer under opførelse på Frederiksstadens ottekantede centralplads. Den fornemme bygherre her klagede straks til magistraten. Han ønskede ikke en håndværksmester med brandfarligt værksted og ildelugtende røg så tæt på sin bolig. Det lykkedes myndighederne at få Farum til at bytte til grunden *nord* for Bærentz' grund. Grunden mod syd blev tildelt et par stenhuggere.

Dog kom der i 1753 en kongelig resolution om vandledningernes forløb i Frederiksstaden, og netop her på grunden mellem Bærentz' grund og Leventzaus palæ skulle en vandledning føres fra Bredgade til Amaliegade. Bebyggelse ovenpå en offentlig hovedvandledning var ikke tilladt, og kort efter blev der derfor anlagt en unavngiven gade på strækningen. I mange år blev gaden anført som *blanco* gade. Først i 1869 fik den navnet Fredericiagade. Stenhuggerne fik til gengæld tildelt en anden grund i den anden ende af Amaliegade.

Morten Farum fik indenfor tidsfristen opført først sit baghus i to etager og i 9-fag bindingsværk i 1751, mens forhuset stod færdigt i 1755. Facaden var tegnet af Eigtved selv, og de midterste tre fag i den syv fag lange facade ligger i en svagt fremspringende risalit. Porten med sit store halvrunde vindue var mod syd og blev sidenhen flyttet til husets anden ende. Kordongesimsen af sandsten og hovedgesimsen blev som foreskrevet gennemgående.

Som nævnt kneb det med økonomien for Bærentz, som siden 1753 ydermere pludselig havde en hjørnegrund grundet vandledningen og dermed også så meget mere facade, som skulle opfylde de eigtedske kvalitetskrav. Bærentz magtede ikke at bygge som foreskrevet og måtte derfor sælge i 1755, og året efter blev ejendommen solgt videre til toldtaksator Johan Heinrich Tæger. Generalbygmester Thurah tegnede - nu med de nye muligheder - et hjørnehus i fem fag med 3-fags midtrisalit kronet af frontispice mod Amaliegade og nøjagtig samme facade fik huset i fronten mod Blancogade. Et sidehus i samme højde langs skellet ind mod Farums ejendom forbandt forhuset med det af Bærentz opførte baghus, som nu også lå ud til en gade. Tagene blev dækket med de dyre sortglasserede tagsten, og frontispicerne var udsmykket med billedhuggerarbejder. Thurah overtog Eigtveds formsprog, men alligevel er der forskelle i detaljerne. Kondongesimsen løber aldrig igennem, men ses kun på risalitterne. Alle stueetagens vinduer er fladbuede i modsætning til Eigtveds retkantede. Det samme gjaldt kældervinduerne (senere ændret), som ydermere var indrammede.

I årtierne efter udførtes der flere mindre ombygninger i de to ejendomme, og da fabriksejer Alfred Grut i 1902 købte hjørneejendommen havde han store planer. Huset var en udlejningsejendom med fem lejemål, men hans ambition var en fornem, palæagtig en-familiesbolig. I 1907-08 stod arkitekt Johan Nielsen for ombygningen, hvor Bærentz' gamle baghus blev nedrevet, og sidebygningen blev ombygget. Det gamle baghus blev erstattet af en bredere bygning, som blev en tro kopi af Thurahs facader, blot med den forskel at der her kun var plads til 4 fag – de tre fag i den frontispicekronede risalit flankeret af blot ét sidefag mod øst. For at få balance og harmoni måtte man desuden monumentalisere det ældre sidehus, idet det skulle påtage sig rollen som central hovedfløj. Virkningsfuld blev også hegsmuren, der lukkede forgården mod Fredericiagade.

Alfred Grut kom dog ikke i mål med ambitionen om at bebo hele ejendommen; to etager blev det til, og i 1908 solgte han ejendommen til bankdirektør Emil Glückstadt, der opsagde lejere og tog hele ejendommen i sin besiddelse og nyindrettede den. Dette medførte bl.a. et stort soveværelse i stueetagen og i sidehusets fulde bredde. En upraktisk ordning, hvor tjenerskabet var afskåret fra at passere ubemærket mellem forhus og den nye sidefløj i Fredericiagade. I 1916 besluttede man sig for et kunstgreb – en påbygget, nærmest påklistret karnapagtig korridor bagtil, som førte udenom soveværelset. Den eneste hage var blot, at den lå ind over nabogrunden. Naboens tilladelse måtte indhentes, og man fik tinglyst korridoren med den servitut, at den kun gjaldt så længe, at Amaliegade 21 havde samme ejer, og ved et salg ville Glückstadt have forkøbsret. Situationen opstod allerede året efter, i 1917, og Glückstadt købte hele ejendommen. Dette betød også en ambition om at sammenlægge de to forhuse og skabe smukke, repræsentative saloner.

Men i 1922 blev Glückstadt ramt af efterdønningerne af den russiske revolution. Glückstadts forretninger kom i dyb krise. Det Transatlantiske Kompagni mistede enorme tilgodehavender, og Landmandsbanken krakkede. Tabet blev opgjort til 330 millioner kroner, og Emil Glückstadt blev arresteret i boligen i Frederiksstaden, anklaget for bedrageri og overtrædelse af aktieselskabsloven. Landsretten fastslog, at han var skyldig, men inden strafudmålingen blev udmålt døde Glückstad efter en operation på Kommunehospitalet. Efterfølgende var Landmandsbanken den formelle ejer af bygningen i Frederiksstaden.

I maj 1922 havde det italienske kongepar, kong Vittorio Emanuele III og dronning Eelena besøgt det danske kongepar, kong Christian X og dronning Alexandrine, på et officielt statsbesøg, der varede i tre dage. Blandt programpunkterne var afsløringen af Dante-søjlen på Dantes Plads, rundvisning på Thorvaldsens Museum samt besøg på Københavns Rådhus og Eremitageslottet. Under besøget ytrede det italienske kongepar et ønske om, at den italienske stat gerne ville have en permanent adresse i København fremfor lejede adresser til deres gesandter, hvorfor det danske kongepar gerne måtte holde øje med muligheder, som kunne vise sig. Og da Landmandsbanken i 1923 kun var interesseret i at afhænde palæet i Amaliegade / Fredericiagade kom muligheden, endda med en beliggenhed tæt op ad det danske kongehus' residens på Amalienborg. Palæet blev således købt i 1924 til Den Italienske Stat af den daværende gesandt i Danmark, Giulio della Torre di Lavagna Dog købte man ikke baghuset i bindingsværk i Amaliegade 21. Baghuset blev solgt til anden side, og en tinglyst servitut bestemte, at der gennem forhusets port og forgården altid skulle være fri og uhindret passage til baghusene. Ejerskiftet for palæet blev på de ydre facader markeret mod Fredericiagade, hvor man udskiftede frontonernes udsmykninger med kong Vittorio Emanuele's monogram "V E" og huset Savoias våben. Metalportene ind til forgården fik håndtag udformet som huset Savoias symbol, en tovværksknude.

Sæt kryds i kalenderen i 2025

- Nytårskur i Det italienske Kulturinstitut onsdag den 8. januar kl 19.00
- Rundvisning på udstillingen *På rejse* på Thorvaldsens Museum lørdag den 25. januar kl 14.00
- Temadag i Arkitektskolen lørdag den 22. marts

Romselskabet S.P.Q.R

Telefon 22 15 98 90 | pasl@outlook.dk | Jyske Bank 7854 1361115

